

Legislatívne problémy pohrebníctva

Legislative problems of funerals

Martin Čimo

Anotácia: *Príspevok sa zaoberá problémami v oblasti pohrebníctva ktoré majú nedostatočnú oporu v legislatíve.*

Kľúčové slová: *pohrebníctvo, mŕtve telo*

Summary: *The contribution deals with problems at funerals with face insufficient support in legislation.*

Key words: *funeral, dead body*

1. Úvod

Človek ako jediný tvor vie, že jeho život skončí a príde smrť. Z tohto faktu sa vyvinulo množstvo prístupov o tom čo sa stane po smrti. S tým súviselo nakladanie s mŕtvym telom.

Miesto posledného odpočinku patrí do kompetencie miestnej samosprávy. Správa cintorínov a celý proces po úmrtí je v dnešnej dobe riadený celým radom medzinárodných dohôd, zákonov a iných predpisov rôznej sily. Na Slovensku je to hlavne Zákon o pohrebníctve a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov č. 470/2005.

2. Nakladanie s mŕtvym telom

Mŕtve telo bolo vždy predmetom záujmu z rôznych dôvodov. Ako príklad možno uviesť krádeže mŕtvych tiel s cieľom získania výkupného alebo pre použitie na pitvy. Bolo potrebné určiť vzťah k nemu, povinnosť a oprávnenie s jeho nakladaním.

Zákon č.470/2008 Z.z. v § 30 uvádza že „priestupku sa dopustí ten, kto bez zbytočného odkladu neodovzdá ľudské pozostatky na pochovanie“

A hneď nám vzniká otázka, kto je tá povinná osoba ktorú chceme trestať. Odovzdať môžem len niečo čo vlastním alebo mám k tomu konkrétnu povinnosť. Pochovanie zabezpečuje objednávateľ pohrebu a ten môže byť známy neskôr.

Zákon pod pochovaním chápe: “ukladanie ľudských pozostatkov do hrobu alebo hrobky na pohrebisku, uloženie spoločných ľudských pozostatkov..“ ale zároveň umožňuje uložiť popol po spoločnení i inde, napr. doma. Z toho je vidieť, že formulácia priestupku je úplne zmätná, lebo uloženie doma sa nepovažuje za pochovanie ale je povolené.

Ďalej sa priestupku dopustí ten, “kto zaobchádza s ľudskými pozostatkami a ostatkami bez vedomia a súhlasu prevádzkovateľa pohrebnej služby , prevádzkovateľa krematória alebo prevádzkovateľa pohrebiska“

Toto vytvára podmienky na zamedzenie akéhokoľvek ďalšieho nakladania ľudskými pozostatkami podľa vôle zomrelého alebo obstarávateľa pohrebu.

Zákon nerešpektuje citovú väzbu pozostalých k mŕtvemu, keď sa chcú sami postarať o jeho očistu oblečenie a úpravu. Tieto činnosti ukladá pohrebnej službe.

Človek počas života môže dať súhlas s odberom orgánov na transplantáciu alebo iné, vedecké ciele. Tento súhlas môžu dať i osoby blízke ak sa nedá zabezpečiť inak.

Po pochovaní telesných pozostatkov na cintoríne patriacom obci alebo mestu ak sa stane hrobové miesto neudržované alebo nie sú uhradené príslušné poplatky s ostatkami nakladá správca cintorína bez súhlasu alebo vyjadrenia príbuzných.

Tu je rozdiel v nakladaní s vojnovými hrobmi kde je starostlivosť o ne zabezpečená prakticky neobmedzene medzinárodnými dohodami.

V inej rovine je nakladanie s ostatkami cirkvou, keď sú tieto vystavované ako napríklad telo Žofie Bosniakovej v Tepličke nad Váhom a nie sú podľa zákona pochované.

Nie je tiež jasná hranica medzi exhumáciou ostatkov (povoľovaná úradom) a archeologickým či iným výskumom .

3. Krypty a hroby

Krypty predstavujú neraz nemalú majetkovú hodnotu. Na stavbu krypty sa nevyžaduje stavebné povolenie a teda ako stavba nie je vedená. Krypty sa stavajú plánovane vopred pred úmrtím, prípadne neskôr na sústredenie ostatkov na jedno miesto.

Slovenská legislatíva nerieši exekúciu vlastníka krypty alebo hrobového miesta s nákladnými doplnkami ani v prípade, že tieto sú prázdne.

Pri pochovávaní sa niekedy spolu s telom ukladá i osobný majetok nemalej hodnoty (šperky). Otázka nakladania s týmto majetkom vystupuje do popredia pri prípadnej exhumácii alebo rušení hrobu. Pôvodný majiteľ je známy a taktiež dedičia sú známi. Iba výsledok nie.

Pri uložení tela do truhly chýbajú v nej údaje o zomrelom. Význam to má pri neskoršej exhumácii alebo potrebe zistiť DNA.

Nie sú definované hygienické požiadavky na krypty a dodatočne dochádza k sporom o riešenie zabránenia zápachu vychádzajúceho z krypt.

4. Cintoríny a obce

Miesto pochovania patrí medzi chránené osobné údaje. Doporučený postup je zistiť miesto pochovania od príbuzných.

Vybudovanie a správa cintorína vyžaduje nemalé finančné prostriedky idúce z miestnych zdrojov. Poplatky za užívanie hrobových miest vo veľkých mestách dosahujú až niekoľko 10-násobok voči dedinám alebo malým mestám. V zahraničí je bežné, že pochovanie nie obyvateľa obce na miestnom cintoríne podlieha schváleniu z dôvodu obmedzenej kapacity cintorínov. Je otázne, ako by sa to posudzovalo v rámci všeobecne záväzného nariadenia obce alebo prevádzkového poriadku cintorína.

Rastúce prisťahovalectvo a pobyt na základe pracovného povolenia prináša so sebou problém postoja obyvateľov k pochovaniu napr. moslimov na miestnych cintorínoch.

Damoklovým mečom nad malými obcami je hromadné úmrtie nelegálne prepravovaných ľudí bez dokladov pri dopravnej nehode, lebo je povinnosťou obce pochovať mŕtvych ľudí nájdených na území obce na svoje náklady.

Miestne zvyklosti, pri ktorých je truhla nesená z domu zosnulého cez celú obec po verejnej komunikácii je v rozpore so zákonom, ktorý na tento presun požaduje prevoz pohrebným autom.

5. Zákon o pohrebníctve a o ... č. 470/2005 Z.z

Zákon o pohrebníctve bol dlho očakávaný ale výsledkom bolo všeobecné sklamanie u odbornej verejnosti. V podstate ide o zle odpísaný český zákon.

Celý rad nepresností a nesúladu medzi jednotlivými paragrafmi znemožňuje jeho dodržiavanie.

Zmeny nastali v rozdelení na pohrebné, cintorínske, kremačné a balzamovacie služby; zavedenie odbornej prípravy ; povinné vybavenie všetkých domov smútku chladiacim zariadením do 31.10.2008; stanovením podmienok prepravy.

Je zaujímavé, že zákon neukladá povinnosť vybudovať chladiace zariadenia v nemocniciach kde sa očakáva ich potreba, ale v plnej miere to presúva na pohrebné a cintorínske služby – do nešťátnej sféry.

Medzi nedostatky možno zaradiť neopodstatnené vyžadovanie prepravy pozostatkov a ostatkov v autách s chladiacim zariadením.

Povinnosť v §8 odst.3 písm. a je technicky neurčitá, lebo požiadavka na udržanie vnútornej teploty na 5°C musí byť vzťahnutá na presne určenú vonkajšiu teplotu.

Takéto požiadavky nie sú vyžadované nikde v EU. Z toho dôvodu pohrebné vozidlá iných štátov sú bez chladiaceho zariadenia. Vzhľadom k tomu že sú evidované ako pohrebné vozidlá, vykonávajú prepravu pozostatkov po území SR bez obmedzenia.

Pre obce prevádzkujúce pohrebné služby to znamenalo zbytočnú investíciu cca 200.000,- Sk

Priebeh školení bol rôznorodý, nakoľko nie je k dispozícii odborná literatúra z oblasti pohrebníctva a chýba jednoznačný výklad predpisov.

Norma STN EN 150 17 – pohrebné služby podľa ktorej by mali byť pohrebné služby certifikované je niečo úplne iné ako zákon č. 470/2005.

Chýb v zákone je dosť na to, aby došlo k jeho zmene. Dlhé vety tvorené pomocou “alebo“ strácajú zmysel a potrebujú výklad.

Odbornú prípravu s takým obsahom nemá žiadna iná živnosť – ekonomika, právo po 20 hodín.

Je tu taktiež omyl, keď je predpísaných pre prevádzkovanie pohrebiska 20 hodín zameraných na ekonomické prevádzkovanie pohrebných služieb vrátane účtovníctva

6. Záver

Zákon č.470/2008 je potrebné zmeniť jednak pre jeho zosúladenie s STN EN 150 17 a pre odstránenie nedostatkov v ňom obsiahnutých. Tieto presahujú únosnú mieru a závažne znehodnocujú zákon.

Obsah bol zameraný na vybrané problémy pohrebníctva v komunálnej sfére s poukázaním na nedostatky obsiahnuté v zákone č.470/2005 Z.z.

Literatúra

1. Zbierka zákonov ročník 2005, čiastka 188, zákon č. 470/2005, Zákon
2. pohrebníctve a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov.
3. STN EU 150 17 – pohrebné služby

Kontakt:

Ing. Martin Čimo
Ekonel
Sudená 3080/3
921 01 Piešťany
e-mail: dubove@gmail.com